

Znak, ki nam potrjuje, da smo na pravi poti

Alojz Knafelc je leta 1922 vpeljal enotno označevanje planinskih poti, belo piko z rdečim kolobarjem, ki jo danes imenujemo Knafelčeva markacija in je eden od simbolov slovenskega planinstva, ter enotno usmerjevalno tablo

Zvezdana Bercko

V Sloveniji je več kot deset tisoč kilometrov urejenih in označenih planinskih poti, po njih bi lahko več kot sedemkrat obkrožili Slovenijo po državni meji. Na vseh teh poteh nas spremlja markacija - značilen okrogel znak v beli in rdeči barvi, ki nam že sto let vedno znova daje potrdilo, da smo na pravi poti. Po svojem avtorju Alojzu Knafelcu je poimenovana Knafelčeva markacija.

Poti po slovenskih gorah so sicer označevali že prej, še preden je Knafelc pred sto leti vpeljal enotno označevanje. Že na ustanovnem občnem zboru Slovenskega planinskega društva (SPD) 27. februarja 1893 so ustanovili tudi sedemčlanski markacijski odbor, z namenom preprečiti Nemcem, da bi po slovenskih planinskih poteh še naprej delali nemške napise in kažipote. V prvem letu delovanja so označili 97 poti. Za prvotno označevanje so uporabljali ravne črte oz. proge v rdeči, zeleni, rumeni, modri, ponekod tudi črni barvi in potek poti označevali s križi, večjimi kvadrati in krogi. Tak način markiranja se je ohranil do konca prve svetovne vojne.

Včasih bolj gosta, včasih bolj redka

Po prvi svetovni vojni so v SPD začeli razmišljati o enotnem načinu označevanja planinskih poti. V ta namen je Turistovski klub Skala konec leta 1921 organiziral tečaj za markiranje. Vodil ga je kartograf in planinec Alojz Knafelc (1859-1937), ki je bil 4. marca 1922 na občnem zboru SPD izvoljen v osrednji

odbor kot načelnik markacijskega odbora. Prav Knafelc je na podlagi različnih predlogov in poskusov oblikoval enotno oznako markacije - belo piko z rdečim kolobarjem - zato jo danes po njem imenujemo Knafelčeva markacija. Vpeljal je tudi enotno usmerjevalno tablo v rdeči barvi z belim napisom.

Navodila za markiranje "potov" je objavil v julijški številki Planinskega vestnika leta 1922 in leta 1924 še v samostojni publikaciji. "Markacija daje turistu sigurnost, da bo po izbrani poti došel na gotov cilj. Vsak znak ga utrjuje v zavesti, da je na pravi poti. Zato mora biti vsaka markacija lahko in dobro vidna, včasih bolj gosta, včasih bolj redka. Na dobro izhojeni poti, na primer na cesti, kolovozu, so znamenja lahko bolj redka; tu so markacije le pomirovalne. Izdatno je treba markirati pri vsakem razpotju; tam je treba na pravi poti naslikati najmanj tri znake, tako da se iz razpotja nedvomno vidi, da je Knafelc pisal pred sto leti, ko je izraz turizem označeval planinstvo in gornišstvo, turist pa je bil človek, ki se je odpravil na turo v gore.

Že spomladi 1922 se je začela akcija za označitev vseh planinskih poti z novo markacijo in smernimi tablami. "Markacije naj bodo okrogle; najprvo z belo barvo v sredi in okrog rdeče. Bel znotranji krog naj bode v dolinah, posebno v gozdu večji in v apnenskih gorah manjši. Markira naj se posebej tja in posebej nazaj ista pot," je opredelil Knafelc. Pod njegovim vodstvom so nalogo markiranja poti z novimi znaki prevzeli skalaši (člani Turistovskega kluba Skala), v pomoč so jim bili tudi številni zavzeti člani SPD. V dobrih

dveh mesecih so bile vse glavne poti opremljene z novo markacijo in tablicami. Ker je že takrat prihajalo do odtujitev in poškodb oznak, so Knafelčevo markacijo leta 1933 zaščitili z odredbo Dravske banovine.

Po drugi svetovni vojni je Planinska zveza Slovenije, ustanovljena 6. junija 1948 kot naslednica Slovenskega planinskega društva, nadaljevala to enotno označevanje. Istega leta so na skupščini PZS in nato še na skupščini Planinske zveze Jugoslavije sprejeli pravila in navodila za markiranje, s čimer se je Knafelčeva markacija razširila na območje celotne nekdanje Jugoslavije.

Markacisti so prostovoljci

Markacije se še danes riše po Knafelčevih navodilih. Običajno je narisana v višini oči na desni strani na drevesih, skalah, včasih tudi na drugih objektih. Takoj za razpotjem je navadno vidna naslednja markacija, ki potrjuje, da smo na pravi poti. Knafelčeva markacija, likovno izčiščen in popoln znak, ki je obenem izviren, udomačen, funkcionalen, preprost, opazen in razpoznaven, je v toku desetletij kot nepogrešljiva spremljevalka na planinskih poteh postala simbol slovenskega planinstva. Od leta 2007 je zaščitena z zakonom o planinskih poteh, od leta 2016 je tudi zaščitena blagovna znamka.

"Knafelčevo poslanstvo danes uresničuje okrog tisoč prostovoljcev markacistov, ki skrbijo za gosto omrežje okoli deset tisoč kilometrov planinskih in okoli dva tisoč kilometrov turnokolesarskih poti. Finančno breme vzdrževanja poti, ki jih uporabljamo vsi, tako domačini kot tujci, pa je vse do

zdaj pretežno na plečih **Planinske zveze Slovenije** in **planinskih društev**. Novi zakon o **planinskih poteh** sicer obeta znatno pomoč države, toda njegova realizacija se je žal spet odmaknila v prihodnost," poudarja predsednik **Planinske zveze Slovenije Jože Rován**, tudi sam dolgoletni markacist in vodja tehnične skupine markacistov PZS.

Markacisti **PZS** stalno nadzorujejo **planinske poti**, ki so v skrbništvu njihovih **planinskih društev**. Osnovno vzdrževanje **planinskih poti** zajema izvajanje ukrepov za njihovo primerno prehodnost ter risanje ali obnavljanje markacij in drugih pripadajočih oznak, obnavljanje napisov ali postavljanje usmerjevalnih tabel na križiščih **pla-**

ninskih poti, na izhodiščih in drugje na poteh. Zaradi vplivov erozije, strmine ali odprtosti markacisti nadaljujejo dodatne utrditve iz lesa, kot so stopnice, bočne opore ali lesene ograje. V visokogorju in tudi drugje, kjer so zahtevni, izpostavljeni in nevarni prehodi, vgrajujejo kline in jeklenice, za enotno nadelavo pa skrbi tehnična skupina Komisije za **planinske poti PZS**.

"Število markacistov sicer počasi narašča, a je tudi obisk gora vedno večji, zato imamo tudi markacisti vedno več dela. **Planinske poti** se neprestano spreminjajo, tako zaradi človeškega faktorja kot zaradi delovanja narave. Marsikdo meni, da bližnjica skrajša kak ovinek, le redki pa se zavedamo, kako ti

koraki po njej uničujejo **planinsko pot**. Utrjujejo smer hudourniških voda, ki s svojo razdiralno močjo drejo na **planinsko pot** in kmalu odplaknejo podlago pa tudi lesena varovala, erozijske zaščite. Markacisti žal nismo tako številčni, da bi svoj prosti čas lahko preprosto uskladili z naravnimi silami na **planinskih poteh**. Delamo po svojih močeh in vsak prispevek k temu je še kako zaželen. Delo je prostovoljno in predstavlja sprostitev od stresnega vsakdana, družba je dobra, razpoloženje odlično, opravljeno delo pa nam je v posebno zadovoljstvo," pravi Katarina Kotnik, strokovna sodelavka **Planinske zveze Slovenije** in inštruktorica markacistka.

MED MITOM IN RESNIČNOSTJO

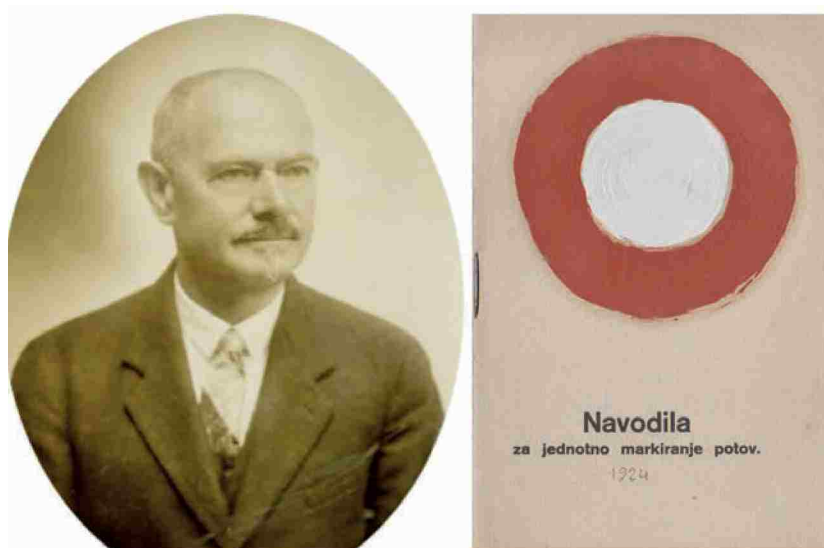
1. Slovensko **planinsko društvo (SPD)**, predhodnik **Planinske zveze Slovenije**, je bilo ustanovljeno 27. februarja 1893.
2. **Planinska zveza Slovenije** v 293 društvih in klubih združuje skoraj 52 tisoč članov. S tem je najbolj množična športna organizacija in ena najbolj množičnih nevladnih in prostovoljskih organizacij v Sloveniji.
3. Alojz Knafelc je leta 1923 sam prebarval **Aljažev stolp** na Triglavu, od leta 1928 pa do smrti je bil oskrbnik koč pri Triglavskih jezerih.
4. Velikost Knafelčeve markacije je osem do deset centimetrov v premeru, razmerje med rdečo in belo piko v prečnem prerezu pa 1:2.
5. Vpogled v dolgo in bogato zgodovino slovenskega planinstva ponuja pravkar izdana monografija Slovensko planinstvo skozi čas zgodovinarjev dr. Petra Mikše in dr. Kornelije Ajlec.

Markacija daje turistu
sigurnost, da bo po izbrani
poti dospel na cilj

Dobrodošla vsaka nova moč

Pod okriljem **Planinske zveze Slovenije** je registriranih 884 markacistov in inštruktorjev markacistov treh kategorij, vsak med njimi pa preračunano skrbi za več kot enajst kilometrov **planinskih poti**, kar denimo predstavlja skoraj dvakratno dolžino poti iz Vrat po zelo zahtevni Tomiškovki poti na Triglav. Registrirani markacisti v planinskih društvih, ki jim na terenu pomagajo še številni drugi prostovoljci, so v letu 2021 obnovi in vzdrževanju **planinskih poti** namenili 35.316 prostovoljnih ur dela, tehnična skupina Komisije za **planinske poti PZS**, ki skrbi za zahtevne in zelo zahtevne **planinske poti** v visokogorju, pa je dodala še 1540 prostovoljnih ur - skupno so predani markacisti urejanju **planinskih poti** namenili 36.856 prostovoljnih ur.

Kot pravi Katarina Kotnik, strokovna sodelavka **Planinske zveze Slovenije** in inštruktorica markacistka, je povprečna starost markacistov 53 let: "Dobrodošla je vsaka nova moč, še zlasti pa si želimo, da se nam pridružijo mladi."

Alojz Knafelc, oče Knafelčeve markacije Foto: Planinska arhivska zbirka SPM - ZMJ

Markacije se še danes riše po sto let starih Knafelčevih navodilih.

Foto: Petra Lesjak Tušek